

uit de gereedschapskist
R I T M E

RADETZKYMARSH

Johann Strauß sr. (1804 - 1849)

- duidelijk metrum in 2en
- mars: om op de marcheren dus
- ter ere van veldmaarschalk Radetzky in 1848

Vraag: wat bepaalt het duidelijke metrum?

00:00/03:12

Second Waltz

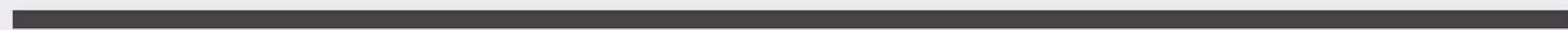
Dmitri Sjostakovitsj (1906 - 1975)

- duidelijk metrum in 3en
- Wals: om op de walsen dus
- onderdeel van een verzameling dansen, bestaat in vele bewerkingen

Vraag: wat bepaalt het duidelijke metrum?

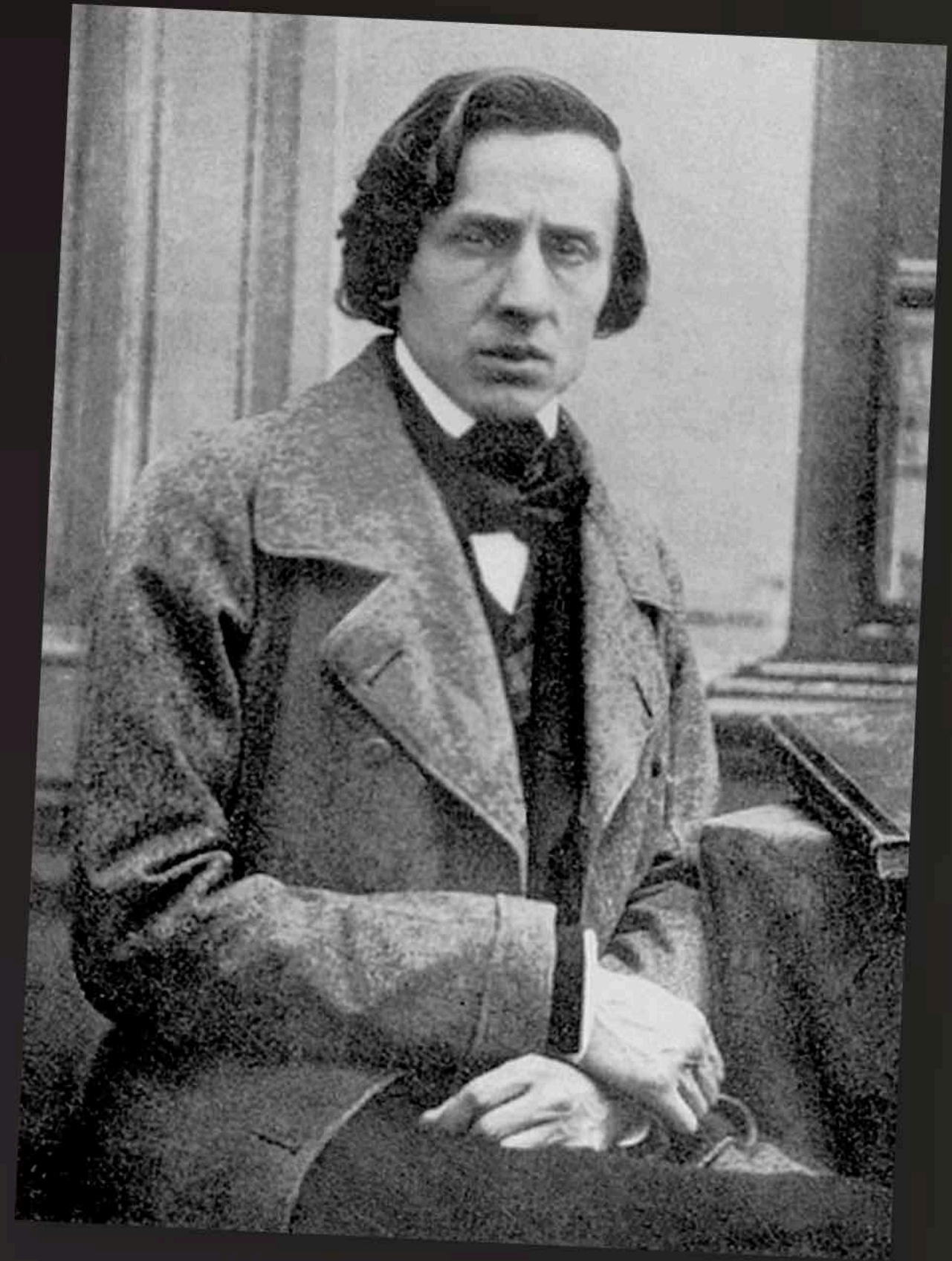
00:00/03:42

Wals op. 64 nr. 2

Frédéric Chopin (1810 - 1849)

- ook duidelijk metrum in 3en
- Wals: om naar te luisteren dus...
- tempo fluctueert, niet 'steady'
- Chopin schreef veel walsen, mazurka's, polonaises

middeleneeuwen

Dies Irae

"Dag van toorn"

- begin van de dodenmis
- waarschijnlijk uit de 13de eeuw
- thema veel geciteerd
- geen regelmatig ritme,
geen maatstrepes:
de tekst is het ritme

Dag der toorn, o die dag

zal de wereld in de as vergaan

zoals voorzien door David en de Sibylle.

Welk een angst zal er zijn

wanneer de rechter zal komen

om alles streng te oordelen

De bazuin, een zonderling geschal verspreidend

over de graven van alle landstreken,

zal allen vóór de troon ontbieden.

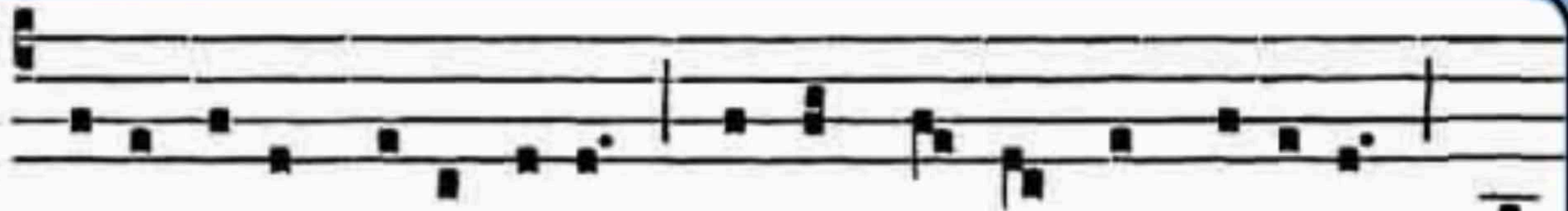
Dood en leven zullen verstommen,

wanneer de schepping zal herrijzen

om zijn rechter rekenschap te geven.

Seq.
1.

D

I-es irae, di-es illa, Solvet saeculum in favilla : Test

renaissance

Missa Papae Marcelli

Giovanni Pierluigi Palestrina (1525 - 1594)

- 1563: meerstemmig en toch verstaanbaar
- polyfoon, metrum en maat noodzakelijk
- vocaal, geen dwingend ritme

Kyrie eleison

Missa Papæ Marcelli

Giovanni Pierluigi da Palestrina
(1525-94)

Cantus
Ky - rie e - lei - - - - son. Ky - rie

Altus
Ky - rie e - lei - son. Ky - rie

Tenor I
Ky - rie e - lei - - - - son. Ky - rie e - lei -

Tenor II
Ky - rie e - lei -

Bassus I
Ky - rie e - lei - - - - son.

Bassus II
Ky - rie e -

barok

Brandenburgse concerten nr. 3 in G gr.t. BWV 1048 (1721): Allegro Moderato

Johann Sebastian Bach (1685 - 1750)

- kleine ensembles,
clavinist of violist dirigeert
- Basso continuo
- Instrumentale muziek, heel ritmisch

Brandenburg Concerto No. 3
Brandenburgisches Konzert Nr. 3
BWV 1048

Syncope

Accent op een andere tel
dan de normale 'zware' tel

> > > >
1 2 3 4 | 1 2 3 4 |

normaal

syncope

> >
1 2 3 | 1 2 3 |

classicisme

Pianoconcert in d kl.t. KV 466, deel I: Allegro

W.A. Mozart (1756 - 1791)

- 1785
- ook vaak gedirigeerd door de solist
- ritme 'syncopisch':

1[>] 2[>] 3[>] 4[>] | 1[>] 2[>] 3[>] 4[>] |
e e e e | e e e e |

24h
Mozart

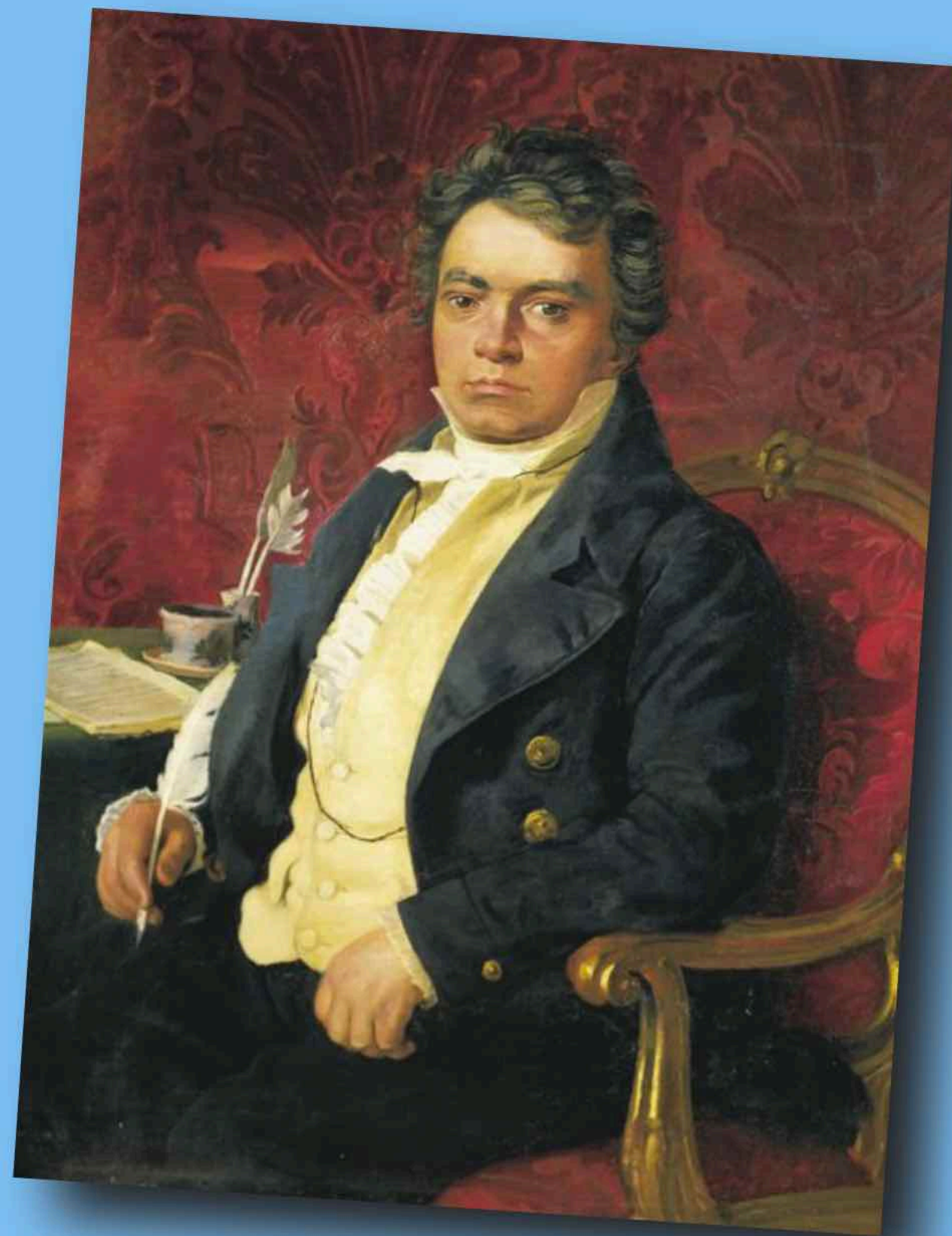

Romantiek

Symfonie nr. 3 "Eroica" in Es gr.t. Op. 55 (1804)

Ludwig van Beethoven (1770 - 1827)

- baanbrekend: lengte, grootte, expressie, ritme
- ritme is niet alleen meer 'gevolg' van de melodie, maar zelf thema geworden

I. Allegro con brio

LE SACRE DU PRINTEMPS

Igor Stravinsky (1882 - 1971)

- 1913, voor Ballet Russes
- Tribale dans, **zeer ritmisch**
- **ritmische zelfstandigheid nog extremer**

Stravinsky vertelt zelf:

Moderne Tijd

radio

01:12

Klavierstück IX

Karlheinz Stockhausen (1928 - 2007)

Ma-oorlogs

- electronica, studio
- streng-serieel
- niets tradioneels
- spritueel

$\text{♩} = 160$ $\text{♩} = 60$

142/8 etc. 87/8 etc. 87 x 42/8

Akkord 139x in regelmäßigen Abständen:
dimin. ganz kontinuierlich ohne Rücksicht auf nicht ansprechende Tasten bei geringer werdender Intensität.

ff f poco a poco diminuendo *pppp* *ff f poco a poco diminuendo* *pppp*

P I.P. I.P.

nicht zu kurz *ppp* *ff*

$\text{♩} = 160$

ff f poco a poco diminuendo *p* *pp* *p* *p dim.*

13/8 etc. 2/8 21/8 etc. 8/8 1/8 3/8 8/8 etc. 1/8 5/8

ff *F#* diminuendo poco a poco

P I.P.

$\text{♩} = 60$

pppp *pppp* *pp mf ff* *ppp* *ff* *ff* *ff*

13/8 2/8 5/8 3/8 21(13+8)/8 3/8 1/8 13/8

P I.P. möglichst schnell P

1 2 3 4 5
xxx x x xx x

MOVIECLIPS ✂

1 2 3 4 5 6 | 1 2 3 4 5 6 |
> > > > > > > > > > >

uit de gereedschapskist
RITME

